

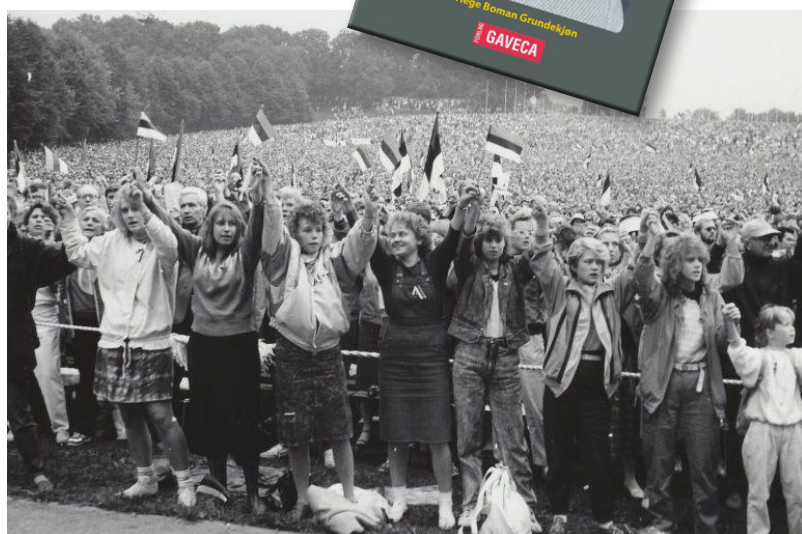


BLI MED TIL TALLINN OG OPPLEV HISTORIEN OM

ESTLAND

med Hege Boman Grundekjøn

28. – 31. AUGUST 2020



Agder Historielag



NORSK TUR



Det beryktede Patarei fengsel



Borgtårnene i Tallinn



Katarina den førstes sommerslott

EN UNIK REISE TIL TALLINN

Agder Historielag og Norsk Tur har gleden av å invitere dere med på en reise til Estland, med en av de fremste norske kjennerne av Baltikum som reiseleder. Hege Boman Grundekjøn har helt siden hun var 17 år, på slutten av 70-tallet, hatt et sterkt forhold til Estland og hele Baltikum. Hun har skrevet flere bøker og mottatt en rekke utmerkelser for sitt arbeid og engasjement for menneskerettigheter, frigjøring, relasjonsbygging og kultur i de baltiske landene.

Heges omfattende kunnskap gjør at du på denne reisen får et unikt innblikk i Estland, både fra landets dramatiske historie, oppblomstringen til dagens moderne nasjon og ikke minst forholdet til Norge og Skandinavia. Hun vil ta oss med til viktige minnesmerker, men også til steder som ligger langt utenfor de vanlige turistløypene. Vi blir dessuten invitert hjem til Heges mer enn 400 år gamle leilighet i hjertet av Tallinns gamleby.

Denne reisen er laget spesielt for deg som er interessert i historie. Vi legger opp til del vandring, for å få ordentlig nærkontakt med den storslåtte byen. Med Heges kompetanse og nettverk vil det også komme spennende overraskelser underveis.

Dag 1: Kristiansand - Tallinn - sightseeing

Vi ankommer Tallinn midt på dagen og kjører direkte til Sokos Hotel Viru, som blir vår base disse dagene. Hotellet var Estlands første høyhus og hadde en helt sentral funksjon i styresmaktenes overvåking av utlendinger. Dette får du et dypere innblikk i på dag tre. Hotellet ligger sentralt plassert ved inngangen til gamlebyen, og etter at bagasjen er plassert på rommene spaserer vi sammen mot domhøyden. I gamlebyen ser vi flere eksempler på det nære forholdet mellom Estland og Skandinavia opp gjennom historien. Vi gjør blant annet et stopp ved Den danske hage og plassen hvor Dannebrog ifølge legenden kom dalende ned fra himmelen. Vi stanser også ved estlands-svenskenes kirke, og blir bedre kjent med deres skjebne under den andre verdenskrigen.

Lunsj inntas i nærheten, før vi går opp til selve domplassen og svenskebastionen fra 1500-tallet. I tillegg gjør vi kortere stopp ved historiske byggverk, som parlamentsbygningen, den mektige Nevskij-katedralen og domkirken fra begynnelsen av 1200-tallet. Underveis vil Hege fortelle historier om stedene og om de mange maktkampene som ble ført på denne høyden.

Tilbake på hotellet kler vi oss til middag. På vei til restauranten i gamlebyen, blir gruppen invitert hjem til Heges 400 år gamle leilighet. I løpet av kvelden skal vi bli bedre kjent med Estlands relasjon til Norge, i nåtid og fortid.

Dag 2: Sommerslott, kommunisme og kultur

Etter frokost blir vi hentet med buss, og vi skal ut på en svært innholdsrik dagsutflukt. Om bord i bussen forteller Hege om blant annet kulturnasjonen Estland, og de tre nasjonale oppvåkningsfasene esterne har vært gjennom og som har vært avgjørende for bevaringen av deres nasjonale identitet.

Vi gjør vårt første stopp ved tsarina Katarina den førstes sommerslott i vakre Kadriorg, og deretter ved den enorme sangfestivalarenaen i samme område.

Vi besøker også det nye monumentet over de estiske ofrene for kommunismen i perioden 1940 – 1991. I disse årene ble 75.000 mennesker i Estland utsatt for deportasjoner, myrderier og arrestasjoner. Så kjører vi en drøy time østover, og underveis vil Hege fortelle mer om esternes dramatiske historie. Vår turlleder har møtt estiske flyktninger, pårørende til ofre, frihetskjemper som har tilbragt inntil 16 år i sovjetiske arbeidskonsentrasjonsleirer og deltakere i den såkalte «Syngende revolusjon», og på bussen vil hun dele flere historier om disse med oss.

Når vi kommer til landsbyen Palmse og dens berømte herregård, vil du raskt få en forståelse for hvorfor Holbergs «Jeppe på Bierget» ble så populær på 1800-tallet i Livonia! I middelalderen var området Palmse underlagt St. Michaels nonnekloster i Reval, deretter var det adelsfamilien von

Pahlen som regjerte der. Vi skal lære mer om familiens liv og se hvordan adelen og tjenerskapet levde og virket i flere generasjoner. Apropos Jeppe på Bierget; vodkaproduksjonen var i perioder avgjørende for godsets økonomi.

Fra godset fortsetter vi reisen til den lille fiskelandsbyen Viinistu. Hadde det ikke vært for popgruppen ABBAs finansforvalter Jaan Manitski, ville trolig denne landsbyen vært et ukjent sted på kartet i dag. I likhet med titusener andre estere flyktet familien Manitski vestover innen den andre sovjetiske okkupasjonen var et faktum i 1944. 25.000 estiske flyktninger fra Estland fikk slå seg ned i Sverige, og der vokste også Jaan Manitski opp. På 1970- og 80-tallet var han tilknyttet ABBA, og det var i denne perioden han utviklet sin interesse for kunst. Etter frigjøringen i 1991 etablerte han et kunstsenter i Viinistu, og vi skal besøke dette.

Etter en dag full av opplevelser og inntrykk, kan du fylle kvelden med det du ønsker og vi spiser felles middag i nærheten av hotellet.

Dag 3: KGB-hotell og spennende sightseeing i Tallinn

Vi starter dagen med et besøk i den hemmelige etasjen i hotellet vi bor på. Viru hotell ble bygd i 1972, og alle utlendinger som hadde fått tillatelse til å besøke Tallinn skulle i utgangspunktet innkvarteres på dette hotellet. Det var nemlig her etterretningstjenesten og sikkerhetspolitiet, KGB, kunne kontrollere og overvåke gjestene. Her hadde KGB mulighet til å overvåke hver bevegelse, også på rommene. Vi skal stifte bekjentskap med KGBs finurlige overvåkingsmetoder!

Idag skal vi bevege oss til fots. Vi begynner med å gå 2 kilometer til bydelen Kalamaja og kystfestningen Patarei. På veien stanser vi ved monumentet over det ufattelige

Estonia-forliset. Den svensk-eide fergen Estonia sank, under fremdeles uklare omstendigheter, natt til 28. august 1994. 852 personer omkom i forliset, hvorav seks nordmenn.

Når vi kommer frem skal vi få en rundtur i festningen, som ble bygget i 1864 for å beskytte St. Petersburg mot angrep. Under første verdenskrig og opptøyene omkring det bolsjevikiske opprøret i St. Petersburg, ble det satt fyr på de to hovedfengslene i Tallinn. Kystfortet ble derfor omgjort til byfengsel. Vi skal bli kjent med fengslet slik det ble brukt av okkupasjonsmaktene i perioden 1940 til 1991 og se hvordan fengslet utviklet seg til å bli symbolet for politisk terror. Alle som hadde blitt arrestert for «undergravende virksomhet» eller for deres politiske overbevisning ble bragt til beryktede avhør hos NKVD, forløperen til KGB, før de ble henrettet eller sendt til Gulag.

Etter de dystre historiene i Patarei, går veien videre gjennom det populære boligområdet Kalamaja til Tallinns «hippest» sted: Telliskivi. Vi spiser lunsj i nærheten, og Hege forteller litt om byutviklingen den senere tid.

Så spaserer vi i rolig tempo tilbake til hotellet. Kanskje får vi tid til å gå via forretningsstrøket Rotermanni, som har vunnet flere arkitekturpriser.

Vi spiser en tidlig middag, og prøver å få med oss en konsert eller operaforestilling på kvelden.

Dag 4: Hjemreise

Etter frokost tar Hege oss med på en spaseretur langs nedsiden av Toompea, gjennom flere vakre parker, til stedet hvor de store massemonstringene under den «Syngende revolusjon» fant sted. Bussen til flyplassen går klokken 10.00.



“Den store flukten” i 1944

Om Hege Boman Grundekjøn

Hege har hatt et sterkt forhold til Estland og hele Baltikum helt siden hun som 17-åring ble kjent med skjebnen til en rekke baltiske frihetskjemper som hadde motarbeidet den sovjetiske okkupanten av Estland, Latvia og Litauen. Som gymnasiast under Den kalde krige engasjerte hun seg i flere menneskerettighetsorganisasjoner som arbeidet for løslatelse av politiske fanger fra sovjetiske arbeidskonsentrasjonsleirer, og skrev avisartikler for å rette søkelyset på menneskerettighetsforholdene i landene bak det såkalte «jerneteppe». En periode tidlig på 1980-tallet var hun også engasjert i frihetskampen i Polen, blant annet som kurér for Solidarnosc under den militære unntakstilstanden i landet. Hege ble kjent med flere baltere som hadde flyktet til vesten under Andre verdenskrig, og disse menneskenes historier gjorde slikt inntrykk på henne at hun engasjerte seg i å videreformidle dem.

Etter mange år som jurist, blant annet som byråsjef i Finansdepartementet og i privat advokatvirksomhet, ble formidling av historier fra Baltikum mer og mer sentralt for henne. Hennes mann, Arvid Grundekjøn, har også et stort engasjement for de baltiske landene, og arbeidet for frihet i Sovjetunionen. Han ble utnevnt som honorær generalkonsul for Latvia straks landet hadde gjenvunnet sin uavhengighet. Han ble, både i egen regi og på vegne av A Wilhelmsen-gruppen, en markant investor i Baltikum. På 1990-tallet samarbeidet Arvid Grundekjøn med latviske myndigheter for å utvikle konkurransedyktige rammebetingelser for næringsvirksomhet, som leder av forumet for utenlandske investorer.

I perioden etter landenes frigjøring, etablerte paret mange viktige kontakter og gode vennskap innen politikk og diplomati, næringsliv og kultur, og relatert til humanitære prosjekter. Hege Boman Grundekjøn har et nært forhold til flere flyktninger fra andre verdenskrig, familier til deporterte personer, baltere som strevde under sovjetokkupasjonen,



gulag-fanger, og personer som var sentrale under frigjøringsprosessen i Baltikum. Hun har samlet mange av deres historier i artikler og i bøkene «Norge Baltikum - fra kulde til varme, et revitalisert naboskap» og «Latvia med Knut Hamsun og Karlis Padegs».

For sitt arbeid har hun mottatt en rekke utmerkelser, herunder den polske Solidaritetsmedaljen, Den estiske kulturvernorganisasjonens oppnåelsesmedalje og Den latviske ordenen Anerkjennelseskorsset, som hun mottok av Latvias president. Hege Boman Grundekjøn har også deltatt i store dokumentasjonsprosjekter som viser viktige relasjoner mellom Norge og Baltikum. Eksempler på dette er at hun på norsk side initierte minnesmerket over at den estiske regjeringen i eksil som ble dannet i Norge i 1953, og utstilling og dokumentasjon vedrørende de 12 esterne som deltok i Alta-bataljonen våren 1940 for å hjelpe Norge i kampen mot Nazi-Tyskland.



*På bildet har Hege blitt dekorert med **Estonian Heritage Society's Medal of Merit**. Bak henne står ambassadør Dagfinn Sørli og den estiske frihetskjemperen Trivimi Velliste, som i 1988 ble tildelt Raftoprisen.*

Turpris 9 900,- per person

For påmelding og mer informasjon klikk deg inn i **reiseoversikten** på nettsiden **norsktur.no**.

Du kan også ringe Norsk Tur på **telefon 38 12 03 20** for påmelding. Telefonen er betjent mandag – fredag 09.00 – 15.30

Prisen inkluderer:

Flyreise Kristiansand - Tallinn t/r
3 netter i delt dobbeltrom
3 frokoster
3 lunsjer
3 middager
Sightseeing og utflukter inkl inngangspenger
Reiseleder fra Norsk Tur, Hege B Grundekjøn

Tillegg:

Enkeltrom kr 1 500,-

Vi tar forbehold om endring av pris i forhold til valutakurs og flyavgift, endring i program, hotell og flytider, samt eventuelle trykkfeil.

Arrangør:



**NORSK
TUR**

Opplev verden!

